

**REPUBLIKA CRNA GORA
MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE**

ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

OPŠTA GIMNAZIJA

OBAVEZNI IZBORNI PREDMETI

predmetni program

TEORIJA KNJIŽEVNOSTI
obavezni izborni predmet
I i II razred opšte gimnazije

1. NAZIV NASTAVNOG PREDMETA**OBAVEZNI IZBORNI PREDMET****NAZIV PREDMETNOG PROGRAMA****TEORIJA KNJIŽEVNOSTI****2. ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA****a) Položaj, priroda i namjena predmetnog programa**

Teorija književnosti je dvogodišnji izborni nastavni predmet u gimnaziji.

Učenik/ca se osposobljava da razumije teoriju književnosti kao otvoreni sistem znanja i podstiče da samostalno koristi stručnu literaturu i ostale izvore znanja.

Bilo bi neproduktivno da učenici/e izučavaju bilo koji udžbenik teorije književnosti, kao kanon i gotovi izvor svih znanja o ovoj oblasti. U pitanju bi bilo pasivno memorisanje gotovih činjenica, koje su u modernim teorijama na različite načine problematizovane i dovođene u pitanje. U ovom trenutku u važećem i pouzdanom *Rečniku književnih termina* nema odrednica kao što su, na primjer, horizont očekivanja, hronotop i sl. Takođe, koliko god neki udžbenik bio nov ili rađen prema modelima modernih teorija, ništa ne može zamijeniti uvid u izabrane tekstove i samostalan put ka znanju, naročito u humanističkim naukama.

Pristup ovoj oblasti stoga podrazumijeva aktivan odnos prema tekstovima, kako učenika/ca tako i nastavnika/ca. Tim putem učenici/e zapravo proširuju, produbljuju svoja znanja i postaju spremni/e za aktivno korišćenje svih činjenica i informacija iz bilo kojeg udžbenika teorije književnosti.

Praveći ovaj program, djelimično se išlo i za dometima pristupa književnom tekstu (ali i tekstu uopšte: likovnom, filmskom, medijskom, reklami kao tekstu, modi kao tekstu i sl....) koji je posljednjih decenija prisutan u ovoj oblasti. Polazište je da je suštinska odlika književnog teksta to što se on opire svakom svođenju, iscrpljivanju značenja, pa samim tim i sopstvenom poništavanju. Jer, kada bi to bilo moguće, onda bi književni tekst, nakon „upotrebe“, odbacivali kao ispražnjenu »ambalažu« informacije koju je prenio. Svjedoci smo, međutim, već više milenijuma, da to nije tako, i da je estetski vrijedan književni tekst nešto čemu se svaki čovjek, naraštaj i vrijeme, uvijek i iznova vraćaju.

Tome naročito doprinose teorijski tekstovi kao prezentacije modela pristupa i tumačenja (nova kritika, formalizam, strukturalizam, fenomenologija, marksizam, recepcijski model, psihologizam...), koji svi zajedno pomjeraju mogućnosti tumačenja teksta.

Predloženi odlomci iz tekstova nijesu obimni, niti se svi moraju obavezno obraditi. Cilj je da ono što učenici/e uče zaista i nauče, a ne da se gradivo "pretrčava".

Izučavajući teoriju književnosti, ne traga se za metodom kao vječitom alatkom tumačenja, već se pokušava dosegnuti maštovitost, otkrivački karakter, širina i bogatstvo pristupa književnom tekstu. Zato se književni tekst ne zatvara u bilo kakve metodološke i teorijske okvire, a u vidu se uvijek ima, i nikad ne zaboravlja postojanje sasvim posebnog svijeta književno-umjetničkog djela.

Bez obzira koliko se ovaj program na prvi pogled može učiniti zahtjevnim kada su u pitanju učenici/e od 15 i 16 godina, treba napomenuti da je riječ o izbornom predmetu, kojemu pristupamo onako kako se to trenutno čini u svijetu, gdje se polazi od okvirnog kratkog teksta koji reprezentuje metodu, pa se izučavanje proširuje shodno interesovanju i mogućnostima učenika/ca. Ne treba smatrati da su naši učenici/e ništa manje sposobni/e u odnosu na njihove vršnjake u drugim evropskim zemljama ili u Americi da bi ovaj predmet izučavali kao specijalistički kurs, naravno na nižem nivou.

Ovaj predmet ilustruje samu složenost svijeta u kojem živimo i može da osposobi učenika/cu da u takvom svijetu uspješnije djeluje. Biće posebno koristan za budući transfer znanja u većini društvenih nauka.

b) Broj časova po godinama obrazovanja

Teorija književnosti se izučava kao izborni predmet u prvom i drugom razredu gimnazije. Nastava se izvodi sa po dva časa sedmično, odnosno sa 66 časova godišnje.

3. OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Do kraja nastave teorije književnosti učenik/ca treba da:

- prepoznaje ključne teorijske probleme kroz različite oblike proučavanja književnog djela;
- može da analizira kratki književno-teorijski tekst i u njemu izdvoji teoretičareve pretpostavke i glavne probleme;
- može da ukaže na moguće probleme koje određeni pristup može uzrokovati u susretu sa književnim tekstom;
- može da razvije vlastitu inicijativu u odnosu na iznesene probleme;
- razumije šta je pretpostavka i šta proizilazi iz neke teorijske postavke;
- ima proširena znanja o teorijskim pojmovima, posebno žanrovima, konvencijama žanrova, istoriji književnosti;
- poznaje osnovne antičke poetike i estetička traganja od XVIII do XX vijeka, kao uvod u moderne teorije;
- sigurno primjenjuje znanja iz teorije književnosti u tumačenju izabranih književnih djela.

Na odabranim primjerima iz naše i svjetske književnosti učenici/e shvataju osnovne književno-istorijske tokove i razvoj žanrovskih oblika. U okviru književnog djela učenik/ca je u stanju da uoči i vrednuje estetske, etičke i saznanje vrijednosti.

Cilj nastave je da se u književnom tekstu pronađu ona mjesta koja pružaju otpor jednoznačnosti i iscrpljivanju značenja. Zato pristup teoriji književnosti, kao izbornom predmetu, ide za tim da učenici/e osjete „muku stvaranja“ književnog teksta i da joj se tumačenjem nastoje približiti tako što će uočiti tačke otpora koje smo pomenuli. To znači kreativan pristup književnom tekstu, u ovom slučaju prvenstveno kroz njegovo tumačenje, a slijedeći predloženu literaturu.

Pristup treba da bude tako osmišljen da se nikada ne smatra konačnim i okončanim, već otvorenim za novo problematizovanje.

Kada se postavilo pitanje kako odabrati tekstove u obilju svekolike produkcije metoda i načina proučavanja, pošlo se od toga da tekst mora biti reprezentativan ali i da je u stanju da učenika/cu zainteresuje. Zbog toga se predlaže da se, kada god je to moguće, a moguće je praktično sve vrijeme, teorija književnosti povezuje sa iskustvom, a naročito medijima.

Najmanje ćemo pogriješiti, odnosno najbliže ćemo biti cilju, po našem mišljenju, ako počnemo određenjem discipline.

Moderni pristupi otvaraju proširivanje znanja iz oblasti rodova i vrsta. Znači, ne izučava se neki od udžbenika teorije književnosti, već je on priručnik u tumačenju teorijskog teksta. Na taj način učenik/ca aktivno koristi i udžbenik i proširuje i produbljuje u njemu sakupljene činjenice.

Posebna pažnja posvećena je temeljnim tekstovima koji stoje na „ulazu“ u teoriju književnosti – antičkoj misli o pjesničkom umijeću. Njih treba izučavati kao otvorena polja za kasniju misao o književnosti. Na odabrane odlomke iz tih poetika moguće je nadovezati moderne teorije (antički mimezis i diegezis u Ženeovom tumačenju; Aristotelovo zasnivanje žanrova i kasnije domete formalizma i strukturalizma, ali i fenomenologije; Platonovu misao o pjesništvu i marksizam; Kvintilijanove retoričke figure i doprinos dekonstrukcije...). Tako se može oformiti krug mišljenja i preispitivanja književnosti koji obuhvata više od dva milenijuma promišljanja.

Imalo se na umu da postoji izuzetno mnogo u ovoj oblasti što je ovom prilikom preskočeno, jer predmet je praktično neiscrpiv. Put redukcije je tako uzet kao put dobitka.

Cilj nastave je da oformi spremnost i preduslove za kritičko mišljenje, a izučavanje ovog predmeta izuzetno je produktivno kada su u pitanju sve humanističke pa i druge nauke, jer navodi učenika/cu na promišljanje, analizu i diskusiju.

Ukoliko se svi sadržaji ne mogu realizovati, bolje se opredijeliti za redukciju nego za „pretrčavanje“. Ta odluka, po našem mišljenju, pripada nastavniku/ci.

U nastavi se, prema mogućnostima, koriste sve vrste video-zapisa i elektronske komunikacije, s namjerom da se i na njihovim primjerima i pomoću njih vježbaju postojeća i nova umijeća.

4. SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Osnovni cilj nastave teorije književnosti.

Operativni ciljevi proizilaze iz opštih ciljeva; usmjereni su na **učenika/cu**. Pokazuju šta učenik/ca treba da nauči, sazna, postigne, može da uradi. Objedinjuju sadržajne (pojmovi, principi, zakonitosti) i procesne ciljeve (razne kognitivne i komunikacijske sposobnosti i kompetencije) i **služe kao osnova za definisanje standarda znanja**.

Predložene **aktivnosti** proizilaze iz postavljenih ciljeva i upućuju na procese i radnje putem kojih učenik/ca ostvaruje cilj. Predstavljaju **smjernice** za **nastavnike/ce**, nipošto striktna uputstva.

Kolona - **pojmovi i sadržaji** - predstavlja **otvoren** izbor za realizaciju predviđenih ciljeva i aktivnosti. U skladu sa mogućnostima i zahtjevima učenika/ca, nastavnik/ca je slobodan/na da kolonu dopuni ili skрати u obimu koji neće ugrožavati mogućnost sticanja kompetencija prema postavljenim standardima znanja.

Kolona - **korelacije** - predstavlja uputstva i preporuke za ostvarivanje **funkcionalne saradnje** iz predmetnih oblasti u kojima je moguće napraviti logičku vezu i preplitanje od koristi za savladavanje nastavnih jedinica (horizontalna korelacija). Podrazumijeva se da je za nastavu jezika i književnosti neobično važna i unutarpredmetna povezanost (vertikalna korelacija). Pitanje korelacija je veoma važno didaktičko pitanje jer koncept holističkog obrazovanja stiče sve više pristalica među pedagoškim stručnjacima. Nastavnicima/ama je ostavljena mogućnost da i sami/e upisuju ostvareni stepen povezanosti sa ostalim predmetima i nastavnim sadržajima za koje smatraju da im mogu biti od važnosti u sprovođenju nastavne prakse iz teorije književnosti.

Napomene koje prate tabele takođe predstavljaju **otvorenu rubriku** koju nastavnici/e mogu dopunjavati individualnim, prihvatljivim i primjenljivim didaktičkim rješenjima.

Novi nastavni program podrazumijeva i međunarodno uporedive standarde znanja.

Teorija književnosti: I razred (obavezni sadržaji)

TEMA: TEORIJA KNJIŽEVNOSTI – uvod u izučavanje književno-teorijskih pojmova; istorija književnih teorija - antičke poetike, poetike renesanse i klasicizma.

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>1.1. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shvata problem metode u duhovnim i prirodnim naukama i korelacije sa tim naukama, - zna da svojim riječima objasni prirodu književnosti, - svojim riječima objasni oblasti i područja istraživanja u okviru nauke o književnosti, - shvata i umije da obrazloži značaj teorije književnosti u pristupu tekstu (ne samo književnom). <p>1.2. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uoči razliku između spoljašnjeg i unutrašnjeg pristupa književnom djelu, - zna da objasni fenomen oneobičavanja, - zna šta je <i>horizont očekivanja</i> i kako značenje djela zavisi od čitaoca, - može da demonstrira slojevitost strukturu književnog teksta na datim primjerima. 	<p>1.1. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o specifičnostima pojedinih oblika umjetničkog izražavanja, - čitaju predloženi odlomak i analiziraju tekst, - postojeća znanja o književnim djelima vezuju za pojedine oblasti nauke o književnosti, - upoređuju metode istraživanja u prirodnim i društvenim naukama, - preko Interneta se obavještavaju o značaju teorije književnosti i njenoj ekspanziji u XX vijeku. <p>1.2. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvrstavaju primjere mogućih pristupa određenom djelu: sa stanovišta biografije pisca, istorijske epohe, pripadnosti određenoj zajednici itd., - uočavaju principe unutrašnjeg pristupa i autonomiju djela kao umjetničke činjenice, - čitaju predložene teorijske tekstove do stepena punog razumijevanja, - principe analize iz tekstova primjenjuju na poznatim primjerima književnih djela. 	<p>1.1. Književnost kao umjetnost; Velek, Voren: <i>Teorija književnosti</i> (odlomak: <i>Priroda književnosti</i>); nauka o književnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - istorija, - teorija, - književna kritika; <p>Gadamer: <i>Istina i metoda</i> (odlomak: <i>Problem metode</i>); područja teorije književnosti i njen odnos sa drugim naukama.</p> <p>1.2. Spoljašnji pristup književnom djelu - biografski pristup i „smrt“ autora (povezati sa homerskim pitanjem). Unutrašnji pristup književnom djelu - R. Bart: <i>Smrt autora</i> (u hrestomatiji M.Bekera: <i>Suvremene književne teorije</i>).</p>	<p>1.1. Umjetnosti: muzička umjetnost (specifičnosti različitih umjetnosti i njihove sličnosti).</p> <p>1.2. Istorija i društvene nauke.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>2.1 Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna da objasni višesmislenost književnog teksta, - klasifikuje stilske figure, - zna principe i elemente stiha, - zna principe metrike, - zna principe naše versifikacije, - primjenjuje stečena znanja analizirajući poznate pjesme. <p>2.2. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije pripovjedačku situaciju, - poznaje tipove pripovjedača, - može da objasni hronotop, - uočava izmjenu tačke gledišta, - primjenjuje stečena znanja na primjerima iz medija, naročito filmu, - je u stanju da principe i metode književne teorije primijeni i na svim ostalim oblicima teksta (popularna književnost, film, reklama, istorijski dokument... moda...). 	<p>2.1. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju predloženi tekst i analiziraju ga do stepena punog razumijevanja, - uočavaju mjerljive i provjerljive elemente kojima se vrši analiza, - pročitane teorijske tekstove primjenjuju na pjesmama koje su im poznate, - uočavaju, - sami/e dolaze do tražene informacije (u Rečniku književnih termina, priručniku iz Teorije književnosti, na računaru), - uočavaju višesmislenost stilske figure, - uočavaju uticaj ritma na značenje pjesme, - analiziraju slojevitou strukturu pjesme. <p>2.2. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju zadati tekst do punog razumijevanja, - primjenjuju postavke teksta na djelima koja poznaju, - izdvajaju elemente sadržaja (temu, motiv, fabulu, siže), - razgovaraju o tipu pripovjedača, - upoređuju tipove pripovjedača i razgovaraju o pouzdanom i nepouzdanom pripovjedaču, - upoređuju tačku gledišta u književnom i likovnom i filmskom djelu, - otkrivaju funkcionisanje postupaka u umjetničkom tekstu na primjerima iz medija. 	<p>2.1. LIRIKA</p> <p>Empson. Sedam tipova dvosmislenosti (u hrestomatiji <i>Nova kritika</i>). Novica Petković: <i>Kako čitamo pesmu</i>. Svojstva pjesničkog jezika (konkretnost, emocionalnost, ritmičnost, preobražaj i punoća značenja). Stilske figure (dikcije, tropi, figure konstrukcije, figure misli). Versifikacija (vrste, slog, stopa, stih, cezura, rima, strofa). Principi naše versifikacije.</p> <p>2.2. EPIKA</p> <p>Franc Štancl: <i>Tipične forme romana</i> (uvodni dio - podjela pripovjedačkih situacija). Žan Ruse: <i>Narcis i romanopisac</i> (odlomak: <i>Poluteorijski uvod, o romanu u prvom licu</i>). Bahtin: <i>Roman</i> (odlomak o oblicima vremena i hronotopa). Građa i njena transformacija; motiv; lajtmotiv; fabula; siže; prostor, vrijeme zbivanja; poliperspektivizam; pouzdani/nepouzdan i pripovjedač.</p>	<p>2.1. Muzička umjetnost: ritam, raspoloženje, ton, muzički oblici.</p> <p>2.2. Istorija; slikarstvo; društvene nauke.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>2.3. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - može da govori o dramskom tekstu i scenskom jeziku, - razumije strukturu dramskog teksta, - razumije dramaturgiju kao poetiku drame. <p>3.1. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznaje osnove antičkih poetika, - može da o njima kratko, a samostalno izvijesti, - u stanju je da razvija misao slijedeći teorijski stav koji je upoznao/la, - je spreman/na da problematizuje teorijski stav i da nalazi tačke sa kojih se on može osporavati, - kritički misli, - zna da nabroji važne teorijske probleme koje otvaraju antičke poetike. 	<p>2.3. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju tekst do punog razumijevanja, - slušaju objašnjenja nastavnika/ce, - označavaju mjesta koja zahtijevaju dodatno objašnjenje nastavnika/ce, - dovode u vezu teorijski tekst sa poznatim dramskim tekstovima, - predstavljaju dramsku kompoziciju grafički i tabelarno, - razgovaraju o scenskim rješenjima i njihovom značenju, - procjenjuju načine na koje gledalac reaguje na izvođenje, - sami/e dolaze do pojma recepcije dramskog djela, - gledaju pozorišnu predstavu, - prve nacrt prikaza pozorišne drame. <p>3.1. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju i analiziraju dijelove teksta koji zahtijevaju dodatno tumačenje nastavnika/ce u cilju lakšeg razumijevanja, - problematizuju iznesene stavove, - uočavaju u Platonovim stavovima indirektno priznanje o djelovanju pjesničkog djela na publiku, - dovode u vezu tekst sa svojim vremenom (cenzura), - razgovaraju o fenomenu katarze i funkciji književnosti, - uviđaju Aristotelovo postavljanje konvencija žanra. 	<p>2.3. DRAMA Sergej Baluhati: <i>Problemi dramske analize</i> (u knjizi <i>Moderna teorija drama</i>, priredila M. Miočinović).</p> <p>3.1. ISTORIJA KNJIŽEVNIH TEORIJA I POETIKA Počeci nauke o književnosti: antičke poetike Platon: <i>Država</i> (odlomak); <i>priroda književnosti</i>: - <i>podražavanje, pećina ideja,</i> - <i>put kroz umjetnost i čulnost ne vodi istini</i> Aristotel: <i>Pjesnička umjetnost</i> (odlomci); <i>konvencije žanra</i> - <i>podražavanje (urođeno, izaziva uživanje, harmonija i ritam su urođeni)</i> - <i>najvažniji je sklop događaja</i> - <i>pjesnik kazuje ono što je opšte</i> - <i>kvalitet tragedije i kvalitet epopeje</i> - <i>pozicija pripovjedača</i> - <i>vjerovatno i moguće</i> - <i>prikazivanje prirode čovjeka</i></p>	<p>2.3. Pozorište i film.</p> <p>3.1. Likovna umjetnost; muzička umjetnost; istorija; društvene nauke.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>3.2. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - može da obrazloži značaj duhovnosti u životu čovjeka. <p>3.3. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - je svjestan/na kontinuiteta poetičkih ideja. <p>3.4. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - je u stanju da postojeća znanja aktivno dovede u vezu. <p>3.5. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - je u stanju da uoči normativizam u svakodnevnom životu, - pojam konvencije shvata u širokim razmjerama, - kritički procjenjuje domete ovakvih poetika, - može to da načelno obrazloži poredeći sa udžbenikom teorije književnosti. 	<p>3.2. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o ideji o koristi i zabavi koju pruža književno djelo. <p>3.3. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoređuju Kvintilijanove definicije sa definicijama u svojoj Teoriji književnosti. <p>3.4. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoređuju Danteovu teoriju sa srednjovjekovnim pogledom na svijet i književnim djelima koja poznaju. <p>3.5. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - traže u odlomcima renesansnih poetika tragove antičkih poetika, - uočavaju normativizam Boalooove poetike, - kada su u pitanju visoki, srednji i niski stil, - kada su u pitanju književne vrste. 	<p>3.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Horacije: <i>Pismo Pizonima</i> (odlomci) - <i>funkcije književnosti</i> - <i>načelo slobode i ograničavanje izmišljanja</i> - <i>odnos prema riječima</i> - <i>ličnost dosljedna sebi (motivacija)</i> - <i>genijalnost + marljivost</i> - <i>pouka i zabava</i> <p>3.3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvintilijan: <i>Govorničko umijeće</i> (stilske figure i retorika - pregled) - Pseudo Longin: <i>O uzvišenom</i> (odlomak) - <i>priroda umjetnosti</i> <p>3.4. Dante</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ljepota je objektivno svojstvo bića</i> - <i>pjesnik je ne stvara već otkriva</i> - <i>umjetničko djelo spaja zemaljsko i nebesko, ali je put ka nebeskom</i> - <i>ljepota je u alegorizmu, moralnoj pouci, metafizičkim svojstvima</i> <p>3.5. Renesansne poetike – pregled</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kastelvetro: <i>Tri dramska jedinstva</i> - Skaliđero: <i>Sušтина poezije</i> <p>Poetika klasicizma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Boalo: <i>Pjesnička umjetnost</i> (odlomak) - <i>stilovi</i> 	

Teorija književnosti: II razred (obavezni sadržaji)**TEMA: TEORIJA KNJIŽEVNOSTI - misao o književnosti nakon 18. vijeka; pregled modernih pristupa književno-umjetničkom djelu**

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>1.1. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna važne autore i njihove stavove vezane za ovu epohu, - je u stanju da razumije teorijski tekst, - je u stanju da uoči problem i da o njemu diskutuje, - može da analizira tekst i da izdvoji teorijske pretpostavke u njemu, - može da samostalno razvija misao sa kojom se upoznao/la, - može da opiše šta proizilazi iz izloženog stanovišta. <p>1.2. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - može da objasni pozitivistički pristup književnom tekstu i da ga dovede u pitanje, - može to da ilustruje na primjerima književnih tekstova. 	<p>1.1. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju i analiziraju tekstove ili odlomke, - reprodukuju izložene stavove, - problematizuju stavove, - povezuju Kantove stavove sa umjetnostima i umjetničkim djelima, - na primjeru nekog umjetničkog djela razumijevaju estetički stav, razgovaraju o značenju termina <i>naivno</i> i <i>sentimentalno</i>, - ispisuju osobine igara i upoređuju ih sa umjetničkom „igrom“, - povezuju stavove o igri sa sopstvenim iskustvom i medijima, - uočavaju načela unutrašnjeg pristupa književnom djelu. <p>1.2. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - navode primjere pozitivističkih pristupa književnom tekstu, - razgovaraju o njihovim dometima, - uočavaju problematična mjesta takvih tumačenja, - ilustruju saznanja na poznatim tekstovima iz književnosti, - razgovaraju o predrasudama koje ovaj metod može donijeti. 	<p>1.1. Istorija književnih teorija (estetika i hermeneutika od 18. vijeka). Kant: <i>Podjela lijepih umjetnosti (Kritika moći suđenja; kratak odlomak)</i>. Šiler: <i>O naivnoj i sentimentalnoj umjetnosti (odlomak)</i>. E.A. Po: <i>Filozofija kompozicije</i>. Laza Kostić: <i>Pesma kao zapisnik</i>.</p> <p>1.2. H.Ten: <i>Uvod u istoriju engleske književnosti</i>. Velek: <i>Pobuna protiv pozitivizma</i>.</p>	<p>1.1. Istorija; likovna umjetnost; muzička umjetnost.</p> <p>1.2. Istorija.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>1.3. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna da objasni jednu od najuticajnijih misli o društvu u XX vijeku kroz primjer književne teorije i tumačenje književnosti. <p>1.4. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - je u stanju da izloži principe psihologizma, - razumije značaj simbola u životu čovjeka, - imajući to na umu, zna da ih koriste mediji i reklama. 	<p>1.3. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju nastavnikov/cin prikaz marksističke teorije, - uočavaju principe marksističkog pristupa književnom tekstu, - izdvajaju ono što smatraju bitnim i za unutrašnji pristup djelu, - ako mogu, od kuće donose nekadašnje udžbenike i upoređuju ih sa današnjim pristupima. <p>1.4. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju i analiziraju tekst, - povezuju svoja znanja iz psihologije sa tekstovima koje rade, - povezuju sopstveno iskustvo sa tekstovima, - nabrajaju i analiziraju simbole u životnom okruženju, u snovima, u literaturi i ostalim umjetnostima, - u grupnom radu popisuju odrednice za koje bi voljeli/e da znaju simbolično značenje, - traže značenja simbola u Rečniku simbola, - otkrivaju njihovu ambivalentnost, - razgovaraju o fenomenu mita. 	<p>1.3. Marksizam. Đ.Lukač: <i>Klasični oblik povijesnog romana</i> (M.Beker: <i>Suvremene književne teorije</i>).</p> <p>1.4. Psihologizam. Frojd: <i>Strah od incesta</i> (Totem i tabu) ili Frojd: <i>Dostojevski i oceubistvo</i> (hrestomatija P. Milosavljevića). Jung: <i>Čovjek i njegovi simboli</i> ili Jung: <i>Psihologija i poezija</i> (u hrestomatiji P. Milosavljevića).</p>	<p>1.3. Istorija.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>1.5. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - može da analizira komediju u svjetlu Bergsonovih tumačenja, - zna da uoči mehanizme smiješnog u filmu, reklami, marketingu, - sam/a može da planira upotrebu tih znanja. <p>1.6. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna najvažnija problemska polja koja formalizam izučava, - je u stanju da analizira tekst, - je u stanju da teorijske stavove ilustruje praktičnim primjerima iz književnosti, - se kritički odnosi prema tim stavovima, - je sposoban/a da ih koristi u kasnijem radu sa i u medijima, - razumije sinhroniju i dijahroniju, - može da principe sinhronije i dijahronije ilustruje i u drugim disciplinama, - razumije istoriju književnosti kao problemsko polje. 	<p>1.5. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o fenomenu smiješnog u životnoj filozofiji običnih ljudi, u umjetnosti uopšte, pa onda i u književnosti, - dovode u vezu sopstvene i Bergsonove stavove, - nalaze primjere smiješnog i analiziraju ih, - razgovaraju o fenomenu smiješnog u drami, - razgovaraju o humoru, komici, ironiji, satiri, crnom humoru.... <p>1.6. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju predavanje o formalizmu, - čitaju i analiziraju tekstove (odlomke), - sami/e nalaze dokaze određenih stavova u poznatim književnim tekstovima, - nalaze sami/e primjere čuđenja, - vraćaju se na književne tekstove (Kiš) i uočavaju efekte postupka, - razgovaraju o građi i postupku, - diskutuju o određenim postavkama, - povezuju Ehenbaumovo tumačenje sa antičkom dramom, - pronalaze primjere automatizacije u svom iskustvu, - raspravljaju o automatizaciji i značenju teksta, - uočavaju nastanak i razvoj stilskih formacija u svjetlu ovog tumačenja. 	<p>1.5. A. Bergson: <i>Osmijehu</i>.</p> <p>1.6. Ruski formalizam. V. Šklovski: <i>Umjetnost kao postupak</i> (odlomak). Šklovski: <i>Energija zablude</i> (fabula stara, siže uvijek nov) ili Šklovski: <i>Građa i stil u Tolstojevom Ratu i miru</i>. Ejhenbaum: <i>O tragediji i tragičnom</i> (Književnost 49 – 59). - o postupku oneobičavanja - o dijahroniji - automatizacija</p> <p>Flaker: <i>Stilske formacije</i>.</p>	<p>1.5. Društvene nauke.</p> <p>1.6. Istorija, društvene nauke; likovna umjetnost.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>1.7. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna da objasni značaj igre tačkama gledišta i kvalitet koji se time ostvaruje, - može da pronade primjere izmjene tačke gledišta u tekstu, - može znanja da primijeni i u različitim životnim situacijama. <p>1.8. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - može da identifikuje principe nove kritike i da ih uporedi sa ostalim pristupima. <p>1.9. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - može da identifikuje principe strukturalizma i da ih uporedi sa ostalim pristupima, - strukturalistički pristup može da aktivnije koristi u različitoj praksi. 	<p>1.7. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju i analiziraju tekst, - diskutuju o tekstu, - primjenjuju ga na poznatim tekstovima iz književnosti, - likovno djelo tumače u svjetlu tačke gledišta i upoređuju sa književnim. <p>1.8. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju predavanje o novoj kritici, - čitaju i analiziraju tekst, - sačinjavaju koncept za raspravu, - raspravljaju o tekstu. <p>1.9. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju predavanje o strukturalizmu, - diskutuju o pojmu struktura, - nalaze principe strukturalističkog pristupa i u drugim disciplinama, - povezuju sa znanjima iz lingvistike i jezikom kao sistemom i strukturom, - kroz diskusiju o tekstu proširuju znanja o žanrovima. 	<p>1.7. Uspenski: <i>Spoljna i unutarnja tačka gledišta</i> (Poetika kompozicije i semiotika ikone).</p> <p>1.8. Nova kritika. Eliot: <i>Tradicija i individualni talenat</i>.</p> <p>1.9. Strukturalizam. Bart: <i>Problem značenja u filmu</i> (u hrestomatiji D. Stojanovića: <i>Teorija filma</i> 417 – 424). Keler: <i>Tema i simbol</i>. Kaler: <i>Pojam književnog obrazovanja</i> (u knjizi <i>Strukturalistička poetika</i>). Ženet: <i>Figure (Retorika i obrazovanje</i> 125 – 139). Jan Mukaržovki: <i>Pesničko delo kao kompleks vrednosti</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> - semiotika - znak - struktura znaka - vrste znakova 	<p>1.7. Istorija književnosti; istorija; istorija umjetnosti.</p> <p>1.8. Mediji.</p> <p>1.9. Prirodne nauke.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>1.10. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - može da identifikuje principe fenomenološkog pristupa i da ih uporedi sa ostalim pristupima, - fenomenološki pristup može aktivnije da koristi u različitoj praksi. <p>1.11. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - može da identifikuje principe Kročeovog pristupa i da ih uporedi sa ostalim pristupima. <p>1.12. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna da izloži osnovne Bahtinove stavove iz odlomka, - može da ih ilustruje na praktičnim primjerima. 	<p>1.10. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju predavanje, - čitaju i analiziraju tekst, - obnavljaju svoja znanja o književnim slojevima, - vježbaju razlaganje djela na slojeve, - tumače opalizaciju, - sami/e dolaze do principa dekonstrukcije. <p>1.11. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju predavanje, - čitaju i analiziraju tekst, - raspravljaju o intuiciji, - raspravljaju o granicama tumačenja i dalje se približavajući principima dekonstrukcije. <p>1.12. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju i analiziraju odlomak, - uočavaju polifoničnost u romanima koje znaju, - traže dijaloška svojstva i u ostalim oblicima izražavanja. 	<p>1.10. Fenomenologija. Roman Ingarden: <i>Osnovna struktura književnog djela</i> ili <i>Lik i literarno umetničko delo</i> (u hrestomatiji <i>Fenomenologija</i>, 210-217) ili Kajzer: <i>Jezičko umjetničko djelo</i> (Ko pripovijeda roman) - slojevitost književnog teksta ili Zoran Konstantinović: <i>Fenomenološki pristup</i>. (Završne opservacije 273 - 280). 1.11. Stil u centru interesovanja. Kroče: <i>Granice tumačenja</i> (Uvod 5 - 10) ili Kroče <i>Čista intuicija i lirski karakter umetnosti</i> (u hrestomatiji P. Milosavljevića) - ukazati na slijed: Dante- Kroče – Valeri. Hugo Fridrih: <i>Struktura moderne lirike</i>. 1.12. Teorija diskursa i intertekstualnosti. Bahtin: <i>Polifonijski roman</i>. Fraj: <i>Arhetipska kritika</i>.</p>	<p>1.11. Likovna i muzička umjetnost.</p> <p>1.12. Istorija.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacije
<p>1.13. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umije da izloži osnovne stavove estetike recepcije, - ta znanja može da koristi i u svakodnevnom životu. 	<p>1.13. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju i analiziraju tekst, - uviđaju kako se djelo mijenja u zavisnosti od toga ko ga čita, - prave intervju sa starijima ili drugovima/aricama i otkrivaju različite recepcije, - objašnjavaju šta sve utiče na recepciju djela, - ocrtavaju svoj horizont očekivanja pred nekim djelom, filmom i sl. 	<p>1.13. Estetika recepcije. Hans Robert Jaus: <i>Horizont očekivanja publike</i>.</p>	<p>1.13. Istorija; društvene nauke.</p>
<p>1.14. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umije da izloži osnovne stavove teorije dekonstrukcije, - ta znanja može da koristi i u svakodnevnom životu. 	<p>1.14. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju predavanje, - čitaju i analiziraju odlomak, - nalaze u književnim tekstovima „mjesto otpora“ preciznom razumijevanju. 	<p>1.14. Dekonstrukcija. Novica Milić: <i>ABC dekonstrukcije</i> (odlomak).</p>	<p>1.14. Mediji.</p>
<p>1.15. Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna o problematici rodnih stereotipa i o rodnoj osjetljivosti, - može da objasni značaj i uticaj na književnost, društvo i svakodnevni život. 	<p>1.15. Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razgovaraju o rodnim stereotipima i rodnoj senzitivnosti, - analiziraju stav da čega nema u jeziku nema ga ni u stvarnosti, - kritički se odnose prema primjerima rodne neosjetljivosti iz našeg okruženja, - donose i prezentuju sadržaje do kojih su došli putem medija. 	<p>1.15. Fuko: <i>Istorija seksualnosti</i> (9 – 17) (kao uvod u studije: rod i feminizam). *Otvoreno za traganje učenika/ca.</p>	<p>1.15. Istorija; mediji.</p>

5. DIDAKTIČKE PREPORUKE

Opšte preporuke

Polazište za realizaciju ciljeva nastave ovog predmeta predstavlja nastavnik/ca koji/a je upoznat/a sa savremenim književnim teorijama i čija predavanja učenicima/ama mapiraju i plastično objašnjavaju načela određenog tumačenja, odnosno teksta. Na ovom uzrastu učenicima/ama je neophodno vođenje kroz relativno hermetičan svijet teorijske terminologije.

Pretpostavka je da se za izučavanje ovog izbornog predmeta prijavljuju učenici/e koji/e imaju viši nivo znanja iz humanističkih nauka, posebno oni/e koji/e bez teškoća vladaju vještinama čitanja i pisanja. Imajući u vidu tu populaciju učenika/ca, nastojalo se da se kurs izbornog predmeta približi načinu na koji se ovaj predmet u svijetu izučava.

Nastavnik/ca mora da bude dobro pripremljen/a, a to je lako postići koristeći preglede modernih teorija i priručnu literaturu objavljene kod nas. Ovakav rad nastavnika/ca koji/e budu predavali/e teoriju književnosti moći će da se pozitivno odrazi na nastavu književnosti i humanističkih nauka uopšte. Od nastavnika/ce se ne očekuje vrhunsko poznavanje discipline, već vještina da učenicima/ama jasno i na plastičan način ilustruje pristup i da vješto usmjerava njihovo čitanje i analizu teksta.

Cilj nije učenik/ca kao teoretičar književnosti, već kao učenik/ca sposoban/a za kritičko mišljenje, sa produbljenim i proširenim znanjima iz teorije književnosti.

Mnogi učenici/e su, u okviru debatnih programa u različitim školama, već imali/e priliku da rade sa zahtjevnim tekstovima, uz upotrebu Interneta, da pripremaju prezentacije i da problematizuju stavove. Takvu praksu vannastavnog rada, koja već postoji i daje dobre rezultate, valjalo bi upotrijebiti i predvidjeti i u ovom predmetu.

Nastavnik/ca prema potrebi osmišljava i daje radne listove namijenjene individualnom ili grupnom radu.

Umjesto izučavanja nekog od udžbenika teorije književnosti kao gotove sume svih teorijskih znanja iz ove oblasti, opredjeljenje je da se učenici/e suoče sa originalnim tekstovima i da kroz njihovu analizu savladaju korpus književno-teorijskih pojmova, ali i njihova različita tumačenja u modernoj misli o književnosti.

Svaki tekst bi trebalo da učenici/e dobiju kao zadatak za čitanje kod kuće, a da se na času diskutuje o tekstu i da se problematizuju izneseni stavovi.

Međutim, budući da su predloženi kraći tekstovi kao ilustracija književnih teorija i usmjerenja kratki, mogu se, po potrebi, pažljivo čitati i analizirati na času. Optimalno bi bilo da se svi kratki tekstovi čitaju na času, pod kontrolom i sa uputstvima nastavnika/ce, da učenici/e rade u manjim grupama na istraživačkim zadacima.

Dakle, osnovna preporuka tiče se aktivnog čitanja i razumijevanja zadatih teorijskih tekstova, problematizovanja iznesenih stavova i uviđanja veza i odnosa sa znanjima koje učenici/e već posjeduju, kako iz književnosti tako i iz teorije književnosti i ostalih oblika znanja.

Kroz rad treba insistirati na razvijanju saradnje među učenicima/ama, planski podsticati timski rad, traženje izvora, traženje alternativnih rješenja, inventivnu upotrebu materijala i vrednovanje rezultata.

Novi nastavni program za gimnaziju pomjeren je u pravcu izučavanja žanrova, odnosno on je pokušaj kombinacije žanrovskog i istorijskog pristupa književnosti. Sličan princip nastoji se primijeniti i na izučavanje teorije književnosti. Tako će se učenici/e u toku dvije godine izučavanja upoznati sa istorijom teorijske misli o književnosti. Ta oblast će biti podijeljena po godinama, tako da se istorija poetika u prvom razredu započinje antičkom, a okončava klasicističkom poetikom. Nastava te oblasti u drugom razredu započinje 18. vijekom i okončava modernim teorijskim pravcima 20. vijeka. Međutim, istorija poetika nije procentualno zastupljena kao u nastavi književnosti, već primat imaju moderne teorije.

Časovi se ne dijele na klasične časove analize i ponavljanja, već su drugačije organizovani i kombinovani časovi.

Opredjeljenje je da je gomilanje činjenica i zadataka neproduktivno, a da je primjerenije raditi obimom maleno djelo, na kojem se valjano ilustruje književno-teorijska orijentacija.

Nastavu teorije književnosti trebalo bi da prati rad u biblioteci.

Valjalo bi, takođe, da učenici/e umiju da prirede tekst na računaru.

Dakle, korišćenje rječnika, enciklopedija, Interneta imperativ su nastave, budući da suština informatičke civilizacije, kojoj ne možemo a da ne pripadamo, počiva na saznanju gdje su informacije, a ne na njihovom memorisanju.

Opšti cilj nastave teorije književnosti je razvoj učenikove/cine ličnosti, razvoj sposobnosti za društveni život i svrsishodno djelovanje, odnosno za aktivan život u demokratskom društvu koje se neprestano razvija.

Upoznavanje sa savremenim metodama teorije književnosti teži tome da se one mogu primjenjivati i u svakodnevnom životu, u civilizaciji koja na svakom koraku ima posla sa tekstom i znakom, sa višesmislenošću i problemima tumačenja. Nastavu teorije književnosti treba, kada god je to moguće, povezivati sa sa popularnim sadržajima, odnosno uključivati korisne stvari koje mediji mogu donijeti nastavi. Na taj način dobija se pedagoški program čiji je jedan od ciljeva i zadataka da od učenika/ca načini konzumente medija koji su sposobni da ih kritički preispitaju.

Udžbenički kompleti trebalo bi da budu kreirani kao hrestomatija tekstova koji bi učenicima/ama i nastavnicima/ama pružao mogućnost da pri ruci stalno imaju literaturu i da sprovedu oblike aktivne nastave.

6. KORELACIJA MEĐU PREDMETIMA

Korelacije među predmetima su date u tabelama.

7. STANDARDI ZNANJA (ISPITNI KATALOG)

Opšti standardi

Učenik/ca:

- je u stanju da pročita i razumije kraći tekst iz teorije književnosti od antike do kraja XX vijeka;
- nakon čitanja teksta u stanju je da interpretira osnovne stavove autora;
- je u stanju da objasni osnovne književno-teorijske pojmove koji se u tekstovima koriste;
- je sposoban/a da iz svog ugla i sa znanjem kojim raspolaže, vrednuje domete pristupa koji izučava;
- nastavu teorije književnosti kao izbornog predmeta u stanju je da dovede u vezu sa znanjima iz maternjeg jezika i književnosti, kao i znanjima iz drugih oblasti;
- je u stanju da napiše pismeni sastav i izloži određeno (osnovno) pitanje ili problem iz teorije književnosti;
- poznaje osnovne karakteristike poetika glavnih književnih epoha i pravaca;
- povezuje teoriju i istoriju književnosti u koherentan sistem znanja;
- smisljeno i samostalno upotrebljava stečena teorijska znanja u pristupu novim književnim djelima;
- razumije razliku među metodama u prirodnim i duhovnim naukama;
- zna da svojim riječima govori o teorijskim problemima u književnosti;
- zna da objasni razliku između spoljašnjeg i unutrašnjeg pristupa književnom djelu;
- zna da objasni fenomene: horizont očekivanja, oneobičavanje, slojevita struktura književnog djela;
- zna osnovne teorije stiha, naše versifikacije i stilske figure;
- posjeduje osnovna znanja iz naratologije;
- može da objasni hronotop i tačku gledišta;
- u stanju je da znanja iz teorije književnosti i različitih pristupa fenomenu književnog teksta primijeni i na ostale oblasti, posebno na razumijevanje tekstova iz medija;
- poznaje osnovne elemente dramaturgije;
- poznaje osnove antičke poetike i važne teorijske probleme koje one otvaraju;
- poznaje osnove renesansnih poetika, kao i poetike klasicizma;
- razumije i može da objasni pojam *konvencija i normativizam*;
- efikasno se služi različitim udžbenicima iz teorije književnosti i ostalom priručnom literaturom;

- je u stanju da objasni pozitivistički pristup književnom tekstu i da samostalno procjenjuje njegove domete (prema svom znanju i iskustvu);
- je u stanju da diskutuje o problemu koji izučava;
- može da pronađe primjer (ilustraciju) za određeni pristup ili poetiku koju izučava;
- može da objasni osnovne postavke marksističkog pristupa i psihoanalitičkog pristupa književnom djelu;
- je u stanju da govori o simbolima u književnom tekstu i u životu;
- poznaje osnove tumačenja smijeha i smiješnog;
- zna osnove teorije formalizma i polja izučavanja;
- razumije fenomen sinhronije i dijahronije;
- je u stanju da izloži osnovne smjerove izučavanja nove kritike, strukturalističkog pristupa i fenomenologije;
- govori i primjerima ilustruje estetiku recepcije;
- govori i primjerima ilustruje teoriju i fenomene na koje ukazuje teorija dekonstrukcije;
- zna i za posebne modele pristupa s kraja XX vijeka (feminizam, rodna senzitivnosti, književnosti centara i periferija, marginalnih socijalnih grupa);
- je spreman/a da se opredijeli i obrazloži zbog čega mu/joj se dopada određeni pristup.

8. NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA I OCJENJIVANJA

Provjera znanja i ocjenjivanje omogućavaju praćenje individualnog razvoja učenika/ce i pospješuju njegovu/njenu motivaciju za dalji rad i usavršavanje.

Provjeravanje znanja može biti **dijagnostičko, redovno i konačno**.

Dijagnostičko provjeravanje koristi se na početku školske godine kako bi se provjerio nivo stečenih znanja i usmjerio nastavni proces ka njihovom što boljem iskorišćavanju i nadgradnji. Ono se može koristiti i u toku školske godine kao provjera uspješnosti nastavnikovih/cinih metoda i oblika rada. Na taj način dijagnostičko provjeravanje omogućava korekciju metoda rada i usmjerava planiranje oblika rada. Zahvaljujući njemu i učenici/e i nastavnik/ca stiču uvid u svoj dotadašnji rad.

Rezultate dijagnostičkog provjeravanja treba analizirati u odjeljenju i sa svakim/om učenikom/com posebno, ukoliko je to neophodno. Oni ne bi trebalo da se broičano ocjenjuju, odnosno ukoliko se nastavnik/ca opredijeli da te rezultate broičano vrednuje, oni ne bi trebalo da se upisuju u Dnevnik kao ocjena, već da budu korektivna smjernica za dalji rad, a nastavnik/ca ih može imati u vidu u „dosijeu“ kompletnog rada učenika/ce.

Redovna provjera znanja prati uspješnost i napredovanje tokom cijele godine. Učenik/ca treba da bude upoznat/a sa kriterijumima na osnovu kojih se vrednuje znanje, mora da ima potrebna uputstva, a vrednovanje treba da ima prevashodno stimulatívni karakter ocjenjujući učenikovo/cino znanje, a ne njegovo/njeno neznanje.

Redovno provjeravanje može biti pismeno i usmeno. Pitanja mogu biti otvorenog (produktivne vještine), poluotvorenog i zatvorenog tipa (receptivne vještine).

Za praćenje napredovanja i provjeru znanja mogu se koristiti neformalni testovi poslije svake obrađene oblasti. Oni moraju biti jasni, usko povezani sa pređenim sadržajem i zasnovani na tipovima zadataka i metodama koje su praktikovane na času.

Svaki/a učenik/ca bi, dakle, trebalo da ima svoj „karton“ u koji bi se unosili rezultati svih provjera – numerički i opisni. Na taj način bi se omogućilo svestranije i svrsishodnije praćenje znanja i stečenih vještina učenika/ca i planirali posebni oblici rada i pomoći ukoliko je potrebno.

Konačno provjeravanje koristi se da bi se utvrdilo konačno znanje i sposobnost učenika/ca na kraju školske godine ili na kraju dvogodišnjeg perioda.

Provjerava se, takođe, razumijevanje slušanog i čitanog teksta i produktivnih vještina: govor i pisanje.

Ocjenjivanje učenika/ca slijedilo bi taksonomske stepene na osnovu Blumove klasifikacije (prepoznavanje, razumijevanje, upotreba, analiza, sinteza, vrednovanje) sa tim što bi (u okviru nastave u gimnaziji) početni stepen bio podrazumijevajući. Suština je u upotrebljivosti znanja i njegovom kreativnom korišćenju.

9. RESURSI ZA REALIZACIJU

Materijalni uslovi podrazumijevaju kvalitetne učionice, kabinet, stručnu biblioteku iz oblasti teorije književnosti, fotokopir aparat, pristup Internetu i sredstva za obuku nastavnika/ca.

Valjalo bi da postoje i saradnici/e, medijatori, u toku implementacije nastavnog programa.

9.1. Materijalni uslovi, standardi i normativi za nastavu teorije književnosti u gimnaziji

Obavezna oprema i učila su: TV, muzička linija, grafoskop, umreženi računar i softverska podrška. Reformisani program nije izvodljiv bez adekvatnog kompleta stručne literature.

9.2. Okvirni spisak literature i drugih izvora

Prijedlog programa rađen je na osnovu svih dokumenata koji su u vidu smjernica, analiza i zaključaka publikovani u procesu reforme.

Podrazumijeva sa sva tradicionalna pedagoško-metodička literatura.

Ostala literatura

Teorijsko-metodološka i ostala literatura koja je poslužila u izradi programa teorije književnosti i iz koje su preuzeti tekstovi koje će učenici/e čitati:

(U pitanju je, ipak, mogući izbor koji svaki/a nastavnik/ca nadgrađuje ili mijenja shodno sopstvenom izboru i opredjeljenju za način na koji će ostvariti postavljene operativne ciljeve.)

1. **Rečnik književnih termina**, Nolit, Beograd, 1985.
2. Kristal, Dejvid: **Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike**, Nolit, Beograd, 1985.
3. Kristal, Dejvid: **Kembrička enciklopedija jezika**, Nolit, Beograd,
4. Bahtin, Mihail: **Napomene uz metodologiju nauke o književnosti**, *Treći program*, br. 39, Beograd, 1978.
5. Bahtin, Mihail: **O romanu**, Nolit, Beograd, 1989..
6. Bart, Rolan: **Književnost, mitologija, semiologija**, Nolit, Beograd, 1971.
7. Bašlar, Gaston: **Poetika prostora**, Kultura, Beograd, 1969.
8. Čurtijus, E.R.: **Evropska književnost i latinsko srednjovjekovlje**, Matica hrvatska, Zagreb, 1971.
9. Čomski, Noam: **Gramatika i um**, NOLIT, Beograd, 1972.
10. Dubrovski, Serž: **Zašto nova kritika**, SKZ, Beograd, 1971.
11. Ejhenbaum, Boris: **Književnost**, Nolit, Beograd, 1972.
12. Epštejn, Mihail: **Postmodernizam**, Zepter Book World, Beograd, 1998.
13. Fridrih, Hugo: **Struktura moderne lirike**
14. Frye, Northrop: **Anatomija kritike**, Naprijed, Zagreb, 1979.
15. Gadamer, Hans Georg: **Istina i metoda**, Logos, Veselin Masleša, Sarajevo, 1978.
16. Hirš, E. D.: **Načela tumačenja**, Nolit, Beograd, 1983.
17. Jaus, Hans Robert: **Estetika recepcije**, Nolit, Beograd, 1978.
18. Jung, K.G.: **Čovek i njegovi simboli**, Narodna knjiga- Alfa, Beograd, 1996.
19. Kaler, Džonatan: **Strukturalistička poetika**, SKZ, Beograd, 1990.
20. Kasirer Ernst: **Filozofija simboličkih oblika**, Dnevnik, Književna zajednica Novog Sada, Novi Sad, 1985.

21. **Književno delo i njegova građa; Tekst, kontekst, intertekstualnost; Citat, montaža, kolaž, Treći program**, br. 39. Beograd, 1978.
22. Lotman, Jurij: **Zapažanja o umetničkom prostoru**, u: *Književna kritika*, Beograd, jul-avgust, 1989.
23. Miočinović, Mirjana: **Moderna teorija drame**, Nolit, Beograd, 1981.
24. Kajzer: **Jezičko književno djelo**, Književna misao, Beograd, 1973.
25. **Nova kritika**, Prosveta, Beograd, 1973.
26. Meletinski, E.M.: **Poetika mita**, Nolit, Beograd, S.A.
27. Petković, Novica: **Od formalizma ka semiotici**, BIGZ, Beograd 1984.
28. Sosir, Ferdinand: **Opšta lingvistika**, Nolit, Beograd, 1977.
29. Šklovski, Viktor: **Energija zablude**, Prosveta, Beograd 1981.
30. Šklovski, Viktor: **Građa i stil u Tolstojevom romanu 'Rat i mir'**, "Nolit", Beograd, 1984.
31. **Teorija filma**, priredio Dušan Stojanović, Nolit, Beograd, 1978.
32. Uspenski, Boris: **Poetika kompozicije Semiotika ikone**, Nolit, Beograd, 1979.
33. Velek Rene, Voren Ostin: **Teorija književnosti**, Nolit, Beograd, 1974.
34. Grasi, Ernesto: **Teorija o lepom u antici**, Književna misao, Beograd, 1974.
35. Asunto, Rozario: **Teorija o lepom u srednjem veku**, Književna misao, Beograd, 1975.
36. Vitanović, Slobodan: **Poetika Nikole Boaloe i francuski klasicizam**, Književna misao, Beograd, 1971.
37. Tomaševski, B.V.: **Teorija književnosti**, Književna misao, Beograd, 1972.
38. **Fenomenologija**, Nolit, Beograd, 1975.
39. Medvedev, P.: **Formalni metod u nauci o književnosti**, Nolit, Beograd, 1976.
40. Grić, Danko: **Estetika I – IV**, Naprijed, Zagreb, 1974, 76, 78, 79.
41. Konstantinović, Zoran: **Fenomenološki pristup književnom delu**, Prosveta, Beograd, 1969.
42. But, Vejn: **Retorika proze**, Nolit, Beograd, 1976.
43. Tartalja, Ivo: **Teorija književnosti**, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1998.
44. Solar, Milivoj: **Teorija književnosti**, Školska knjiga, Zagreb, 1977.
45. Živković, Dragiša: **Teorija književnosti**, Naučna knjiga, Beograd, Svjetlost, Sarajevo., 1969.
46. Milosavljević, Petar: **Teorijska misao o književnosti**, Svetovi, Novi Sad, 1991.
47. Santer-Sarkani, Stefan: **Teorija književnosti**, Plato, Beograd, 2001.
48. Milosavljević, Petar: **Metodologija proučavanja književnosti**, Trebnik, Beograd, 2000.
49. Ženet, Žerar: **Figure**, Zodijak, Beograd, 1985.
50. **Povijest književnih teorija**, SNL, Zagreb, 1979.
51. Brajović, Tihomir: **Poetika žanra**, Narodna knjiga, Beograd, 1995.
52. Beker, Miroslav: **Suvremene književne teorije**, SNL, Zagreb, 1986.
53. Milić, Novica: **Antinomije kritike**, Matica srpska, 1982.
54. Milić, Novica: **ABC dekonstrukcije**
55. Milić, Novica: **Predanja o čitanju**

10. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/CA I STRUČNIH SARADNIKA/CA

Nastavu teorije književnosti mogu izvoditi nastavnici/e koji/e su završili/e studije opšte književnosti i teorije književnosti, uporedne (komparativne) književnosti, književnosti i jezika, jezika i književnosti na filološkim ili filozofskim fakultetima u zemlji ili ukoliko posjeduju komplementarne diplome sa drugih univerziteta iz okruženja, uz prethodno nostrifikovanje od strane nadležnih službi.

Predmetni program **TEORIJA KNJIŽEVNOSTI**, obavezni izborni predmet za opštu gimnaziju izradile su:
mr **Božena Jelušić**, autor
prof. dr **Tatjana Bečanović**, stručni konsultant